



**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros  
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De  
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

**Schlüter, Georg**

**Augustæ Vindelicorum, 1702**

Articulus III. Quis in causis matrimonialibus sit Judex competens?

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

ARTICULUS III.

Quis in causis matrimonialibus sit Judex competens?

1105. Quæstio 1. est, quis sit Judex competens, quando in causa matrimoniali oritur quæstio juris super ejus valore? licito contractu? dissolutione? firmitate? Resp. quod solus Judex Ecclesiasticus. 1. quia in Trid. Sess. 24. de matrimon. can. fin. expressè dicitur: *si quis dixerit, causas matrimoniales non spectare ad Judices Ecclesiasticos, anathema sit.* 2. Laicis nulla est de spiritualibus disponendi facultas. c. Tua. 1. de Decimis: causæ autem matrimoniales (in quantum concernunt valorem, firmitatem, licitum contractum, conjugii, vel dissolutionem) spirituales sunt; matrimonium enim fidelium est Sacramentum; consequenter eæ quæstiones (an matrimonium sit licitum, validum, firmum, aut dissolvendum?) attingunt ipsum Sacramentum: ergo. Nec valet ea distinctio, quæ dicitur, matrimonium esse quidem spirituale, in quantum est Sacramentum, concedi; in quantum est contractus merè civilis, negari. Hinc, licet concedant, Laicos nihil posse dispo-  
1106. nere circa matrimonium, in quantum est Sacramentum; negant, eos nihil posse circa illud, in quantum est contractus merè civilis. Hæc, inquam, distinctio non valet.

Nam aliud est, quod matrimonium sit contractus civilis, manens contractus merè civilis; aliud, quod sit contractus civilis, non manens contractus merè civilis, sed evadens contractus Sacramentalis, ex institutione Christi. Sic materia Sacramentorum, & aliarum rerum Sacrarum, in multis est res temporalis, corporea, & merè materialis secundum se; tamen accessione consecrationis, formæ Sacramentalis, unctiois, benedictionis, per potestatem Ecclesiasticam ordinate ad finem supernaturalem sic evadunt spirituales, ut sint extra omnem potestatem Laicorum, imò nec possideri ab eis possint, ut diximus alibi, & fert communis, etiam ipsorum, confessio; quia scilicet facta tali accessione non amplius manent merè temporales: Ergo.

Tom. 17.

Ex hoc colliges, falsum esse hoc in-  
definitum pronuntiarum laicorum, qui dicunt: *res ista sunt res temporales; ergo subsunt dispositioni Laicorum, quorum est disponere de temporalibus; sicut Ecclesiasticorum, de spiritualibus.* Nam sic, indefinitè sumptum, est certò falsum; aliàs possent etiam directè disponere, de multis Sacramentis, quorum materia ex se, & antecedenter ad formam Sacramentalem est res temporalis, quod tamen omnino falsum est, in casu, quò jam subest rationi Sacramenti; quia tunc non amplius manet purè temporalis; at hoc procedit de qualibet re temporali, quæ annexivè est spiritualis; ergo. Nisi ergo limitent ad purè temporalia, nec extendant ad annexivè spiritualia, omnino falsum est ejusmodi pronuntiatum indefinitum.

1107. Not. autem, hic per Judicem Ecclesiasticum, intelligi Episcopum &c. c. accedentibus. 12. de Excessibus Prælat. Harum causarum cognitio delegari potest etiam Inferioribus Prælati. Covarr. in. 4. de decretal. p. 2. c. 8. §. 12. num. 1. & ex privilegio, vel consuetudine legitime præscripta, etiam aliis, quàm Episcopis, sed solis Ecclesiasticis. Trident. Sess. 24. c. 12. quod tamen sic accipe, ut hæc causæ non possint compromitti in arbitrum, vel arbitratorem Laicum, aut ab arbitris laicis (etiam incidenter ex num. 1470.) decidi, vel transactione definiti, ut rectè notat Covar. in 4. p. 2. c. 8. §. 12. à n. 6. quia jus cognoscendi, & terminandi has causas est jus spirituale, consequenter jurisdictionis tantùm Ecclesiasticæ. Illud hic adde, Vicarium generalem Episcopi constitutum, (sine commissione specialia) non posse causas matrimoniales cognoscere, aut tractare, ut notat Barbof. p. 3. de Potestate Episcopi, allegat. 54. n. 94.

1108. Quæstio 2. est, an Judex Laicus in causis matrimonialibus sit competens, quando agitur de pura quæstione facti? ut si agitur de punitione adulterii, incestus, aliorumque criminum, quæ sunt contra sanctitatem matrimonii? Resp. cum ejusmodi delicta sint mixti fori, dari locum præventioni; adeoque cognoscere poterit, qui prævenierit, sive Ecclesiasticus, sive secularis. Similiter si sit quæstio  
1109. soluta

Bbb 2

solum de facto, an matrimonium sit contractum, vel an sit contractum in facie Ecclesie, vel clam? Judex Secularis de illa cognoscere poterit; excipe, nisi quæstio facti resolvatur in questionem juris, ita ut quæstio sit de sensu Canonis, seu legis Ecclesiasticæ, quid sit matrimonium clandestinum &c. Sic Tannerus Tom. 4. D. 8. q. 4. dub. 9. à n. 166. & alii.

1510.

Quæstio est 3. an Judex Laicus in causis matrimonialibus sit competens, quando agitur de successione, seu hereditate? Resp. affirmativè. Nam istæ sunt causæ merè temporales, si de illis præcisè agatur: Nam si de illis mora quæstio pendet à quæstione incidente de justis natalibus? ex dictis supr. constat, quid in hoc casu sit resolvendum? Ratio sumitur ex c. Lator. 5. Qui filii sint legitimi, ibi: si verò intra duos menses præfatus H. non poterit probare legitime, quod objecit, ex tunc seculari domino, sub cujus judicio de hereditate causa vertitur, intromittis: ut pro questione natiuitatis non dimittat, quin causam super hereditate audiat, & decidat. & c. Causam. 7. eod. ibi: nos attendentes, quod ad Regem pertinet, non ad Ecclesiam de talibus possessionibus judicare, ne videamur juri Regis Anglorum detrahere, qui ipsorum judicium ad se asserto pertinere. Fraternitati vestræ mandamus, quatenus Regi possessionum judicium relinquentes, de causa principali videlicet; utrum autem Mater prædicti R. de legitimo sit matrimonio nata? plenius cognoscatis, & causam hujusmodi terminetis; licet incongruum videatur, ut matrimonium genitricis præfati R. impetatur, quod eâ vivente non fuit (ut dicitur) impetitum.

1511.

Quæstio est 4. quis sit Judex competens in lito de divortio? Resp. 1. si agatur civiliter de divortio quoad separationem vinculi conjugalis, competentem esse solum Judicem Ecclesiasticum. Ratio est ex num. 1505. Nam sic agitur de valore matrimonii, & causâ canonica nullitatem declarandi; ut constat ex c. Porro 13. de divortiiis, quod ad eò verum est, ut, etiam si impedimentum dirimens (v. g. parentela) esset publicum & notorium, absq; judicio Ecclesie, Vir ab Uxore, vel e contra, separari non possit. Textus

c. Porro, sic habet: porro de comite Pontini, qui B. Uxorem suam, absq; judicio Ecclesie dimisit, quia eam cognatam fuisse Uxoris defunctæ proponit, prudentia tua cognoscat; quod, si etiam parentela esset publica & notoria, absq; judicio Ecclesie, ab ea separari non potuit: quare ipsum ad eam recipiendam, quæ petit restitutionem ipsius, districtè compellas, quam si recipere noluerit, eum, & superinductam, vinculo excommunicationis adstringas. Præterea de H. qui cognatam suam duxit Uxorem: respondemus, quod non apparentibus accusatoribus de parentela manifestâ seu publicâ existente (quod credibile non est, nisi esset in primo gradu, vel secundo) tui officii interest matrimonium illa adhibita gravitate dissolvere, quæ illicitè contracta noscuntur.

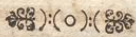
Et ideo Judex Laicus, autoritate suâ citans, vel examinans causam matrimonii, & separans ejusmodi conjuges, incurrit excommunicationem 17. in bulla Cænæ Domini, latam contra eos, qui usurpant jurisdictionem ratione beneficii Ecclesiastici, extensam ad omnem usurpationem jurisdictionis Episcopalis, quæ talis, ut notat Filliucius tr. 13. c. 8. n. 213. Castropal. p. ult. d. 3. p. 18. & alii. Usurpare enim jurisdictionem alienam, est, illam sine justo titulo sibi appropriare, exercendo illius actus, vel de objecto ejus proprio disponere. c. penult. 14. qu. 5. at jurisdictione, & potestas dirimendi matrimonium invalida, est jurisdictione propria Episcopi quæ talis, ex num. 1505. ergo. Et quoniam actus citandi, & judicis examinandi ad cognoscendum de impedimento matrimonii contracti, aut contrahendi, quod accusatur, vel denuntiatur, sunt quoddam initium judicii super valore matrimonii, probato impedimento dissolvendi, si contractum est; vel impediendi, si de contrahendo agitur, ut constat ex c. final. Instit. de pœn. temp. licig. ac Andr. Gail. lib. 1. observat. 45. num. 1. ejusmodi actus à laicis in hac causâ exerciti æquè, ac ipsum judicium cadit sub eam pœnam.

Quæstio est 5. an Laicus sit competens in causâ divortii quoad solam separationem à thoro, & cohabitatione? Resp. vel queritur, an causâ (propter quam

intentatur lis divortii) sit sufficiens ad deobligandum innocentem ab obligatione thori? vel, an ea causa data sit, & existat? si secundum? cum sit mera quaestio facti, constat ex dictis; si primum? constat à num. 1505. Nam haec obligatio nascitur ex contractu Sacramentali, cujus cognitio tam quoad vinculum contrahendum, vel contractum, quam dissolvendum, est annexa jurisdictioni Sacrae.

1114. Quaestio est 6. quis sit Judex competens, quando agitur de amittenda dote, vel praestandis alimentis in casu divortii? Resp. considerandum; an lis sit principaliter de dote vel alimentis, aut solum accessorie? si secundum? de iis iudicatis, ad quae pertinet causa principalis, ut constat ex c. Prudentiam. de offic. Episcopi. Jud. deleg. Explorati enim juris est, ut quibus principale committitur, & accessorium committatur. Et ideo Clemens III. in c. de Prudentia. 3. de donation. inter Virum & Uxorem, aperte dixit: Vos, qui principaliter de matrimonio cognovistis, & de dote (quae est quid accessorium seu consequens) accessorie cognoscere valuistis, ubi Gloss. V. Accessorie, in definitur ait: qui cognoscit de principali, cognoscere debet de accessorio.

Dixi, quando non principaliter agitur de dote, posse de illa cognoscere illum, qui de principali de jure cognoscit, si quaestio est solum accessoria, & quid consequens; non autem si sit incidens juxta num. 1465. & seqq. nam etsi, quando principaliter apud Judicem Laicum movetur quaestio hereditatis, & incidit quaestio de justis natalibus, quorum oppositione quis in causa principali inquietatur, Judex Laicus, nec incidenter de hoc cognoscere potest ex num. 1470. tamen, si principaliter de illa agitur, vel solum in quaestione emergente, probabilius est, cognitionem illius cause, pertinere ad tribunal Laicum; ita Sanchez lib. 10. hic D. 8. num. 19. Quia sic dos, & alimenta considerantur solum, ut debita ratione contractus, sine ordine ad rationem Sacramenti; aut alio titulo merè civili. Et ideo in casu, quo Uxor repetit dorem à Viro, vel saltem cautionem propter periculum eam amittendi, Viro ad egestatem inclinate vicio suo, aut simili periculo, in tribunali Laico ea quaestio agenda est; quia fundatur in titulo merè naturali, & civili.



## QUAESTIO XIX.

### In Titulum XIX. De divortii.

1116. Non agimus hic de variis divortiorum generibus olim apud Romanos, videndis apud Gonzalez in c. 1. b. t. d. num. 11. Nam alia dicebatur divortia ex bona gratia, nimirum mutuo consensu, vel propter Sacerdotium, aut Monachatum susceptum; propter sterilitatem, invalerudinem, impotentiam, millitiam &c. alia ex falsa, quae scilicet non erant divortia vera, sed simulata, ex causa dissensionis non perpetuae, manente nimirum conjugii vinculo; sed his praetermissis;

1117. Divortium, ut docet Sylvest. eodem, est Viri ab Uxore vel Uxoris à Viro legitima

separatio, nimirum non facta sine lege, vel ratione. Apud Theologos, & Jurisperitos, duplex est. 1. prout importat dissolutionem matrimonii quoad thorum, & cohabitationem, remanente ligamine, seu vinculo conjugali. 2. prout importat dissolutionem etiam quoad vinculum. Et tunc matrimonium cessat in totum, adeo, ut quilibet eorum possit, si aliunde impeditus non sit, transire ad aliud matrimonium. Verum in hoc secundo casu, quando matrimonium solvitur propter impedimentum dirimens, non est tam ablatio vinculi (cum matrimonium jure nullum fuerit) quam declaratio nullitatis.

Bbb 3

Not.